

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Katarzyna Dróždź-Łuszczuk

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

- maj 2001 – magisterium na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego na kierunku filologia polska (specjalność literaturoznawczo-językoznawcza). Praca magisterska pod kierunkiem prof. UW dr hab. Zofii Zaron pt. *Liczebnik / nie liczebnik? Charakterystyka morfologiczna wyrażenia „jeden z”* (dyplom z wyróżnieniem);

- czerwiec 2005 – doktorat na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego w zakresie językoznawstwa polonistycznego. Dysertacja *Studium konstrukcji elektywnych we współczesnej polszczyźnie* napisana pod kierunkiem prof. UW dr hab. Zofii Zaron (rozprawa doktorska z wyróżnieniem).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.

Od ukończenia studiów doktoranckich, tj. od 2005 roku, jestem zatrudniona jako pracownik naukowo-dydaktyczny na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1 października 2005 do 30 września 2007 roku zatrudniona byłam na stanowisku asystenta w Instytucie Języka Polskiego Wydziału Polonistyki UW. Od 1 października 2007 roku do chwili obecnej zatrudniona jestem na stanowisku adiunkta (w roku 2010 uzyskałam mianowanie) w Instytucie Polonistyki Stosowanej Wydziału Polonistyki UW.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

monografia *Wobec bliźniego. Pojęcia ‘postawa’, ‘tolerancja’, ‘obojętność’ w analizie semantycznej*

b) (autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa):

Katarzyna Dróždź-Łuszczuk, 2013. *Wobec bliźniego. Pojęcia ‘postawa’, ‘tolerancja’, ‘obojętność’ w analizie semantycznej*, Wydawnictwa Wydziału Polonistyki UW&BelStudio, Warszawa.

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Praca *Wobec bliźniego. Pojęcia ‘postawa’, ‘tolerancja’, ‘obojętność’ w analizie semantycznej* jest studium semantyczno-składniowym wymienionych w tytule pojęć, jak również wybranych pojęć im bliskoznacznym. Punktem wyjścia dla przedstawionych

rozważań stała się teza Leszka Kołakowskiego sformułowana w eseju *O tolerancji*, w myśl której współczesne pojęcie ‘tolerancja’ utożsamiane jest z pojęciem ‘obojętność’.

Aby teza ta mogła być przedyskutowana na gruncie języka, konieczne było wyznaczenie dwóch celów. Pierwszy to wyjaśnienie znaczenia takich pojęć jak ‘tolerancja’ i ‘obojętność’. Jego osiągnięcie wymagało zbadania właściwości semantycznych wyrażań językowych takich jak *postawa*, *tolerancyjny*, *tolerować*, *tolerancja*, *obojętny*, *obojętnieć*, *zobojętnieć*, *obojętność*. Celem drugim jest próba poszukania językowych dowodów na to, że reprezentujące omawiane pojęcia leksemy *obojętność* i *tolerancja* pozostają wobec siebie w relacji semantycznej zbliżonej do bliskoźnaczności.

Ze względu na złożoność stawianych celów praca została podzielona na trzy zasadnicze części. Pierwsza poświęcona jest analizie znaczenia leksemu *postawa*. Jest to część najogólniejsza i stanowi łącznik pomiędzy dwoma kolejnymi rozdziałami.

Część druga książki ma na celu przedstawienie charakterystyki semantycznej pojęcia ‘tolerancja’. Trzeba podkreślić, że w pracy rozważane są tylko takie użycia, które odnoszą się do postawy. To samo zastrzeżenie dotyczy również części trzeciej *O pojęciu ‘obojętność’*, w której omawiane są językowe środki do wyrażania obojętności, ale też tylko tej będącej postawą.

Za narzędzie do odkrywania treści wyrażań posłużyła analiza składniowa wyrażań, które odpowiadają pojęciom ‘obojętność’ i ‘tolerancja’. W rezultacie wyodrębnione zostały komponenty znaczeniowe jednostek języka, które poddawane są analizie porównawczej w ostatnim rozdziale zatytułowanym *Zamiast zakończenia, czyli o pojęciach ‘tolerancja’ i ‘obojętność’ w perspektywie nie tylko językowej*. Konkluzje tej analizy są następujące. Dla jednostek *czyjaś tolerancja wobec p* oraz *czyjaś obojętność wobec p* można wskazywać na jednakowe komponenty znaczenia, jak: /1/ *czyjaś wiedza o p* (*ktoś*₁ *kto* jest podmiotem postawy, *wie* coś o *p*); /2/ *brak działań* (*ktoś*₁ *nie* robi nic, *by p* *nie* zachodziło); /3/ *ocena*, która dotyczy *p* bądź konsekwencji *p*. Dodatkowo rozmywają się granice wyraźnie kiedyś wyznaczonego pola, do którego musiał przynależeć przedmiot tolerancji i częściowo pokrywa łączliwość leksemów *tolerancja* i *obojętność*, o czym świadczą przykłady *tolerancja dla cwaniaków i kombinatorów*, *tolerancja dla korupcji*, *tolerancja dla niegospodarności i marnotrawstwa*.

Jednak wbrew tezie Leszka Kołakowskiego o utożsamianiu pojęć ‘tolerancja’ i ‘obojętność’ analiza językowa pozwala wskazać także na różnice semantyczne między jednostkami odpowiadającym omawianym pojęciom. Wśród wskazanych i omówionych różnic znalazły się: /1/ *obiekty* obu postaw (obiektem obojętności mogą być dowolne zdarzenia, zaś obiektem tolerancji mogą być tylko takie zdarzenia, które mają osobowego sprawcę i są faktywne); /2/ *relacja* między podmiotem a obiektem postawy (osoba tolerowana postrzegana jest jako inna, pozbawiona praw, które ma tolerujący; postawa

obojętności koncentruje się na podmiocie postawy i tym, że konsekwencje *p* są dla osoby obojętnej nieistotne); /3/ ocena obiektu postawy (dla znaczenia pojęcia 'tolerancja' ważny jest komponent 'p jest złe'; dla znaczenia pojęcia 'obojętność' komponent oceny jest formułowany inaczej).

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.

Moje zainteresowania naukowe związane są ze składnią wypowiedzi i semantyką strukturalną. Po uzyskaniu stopnia doktora w 2005 roku opublikowałam 15 artykułów w ogólnopolskich czasopismach punktowanych („Prace Filologiczne”, „Poradnik Językowy”, „Polonica”), 6 artykułów w tomach międzynarodowych, 5 rozdziałów w monografiach zbiorowych i jestem autorką 2 rozdziałów składniowych w kompendium wiedzy o języku. Ponadto w latach 2008-2010 opracowałam ponad 1100 haseł w multimedialnym słowniku nazw osobowych (hasła na litery: D, K (część), L, M, N, O (część); adres elektroniczny słownika <http://www.sno.uw.edu.pl/>). Kolejne 4 artykuły ukażą się w roku 2013 (jeden w „Poradniku Językowym”, pozostałe w monografiach).

Byłam współredaktorką specjalnego tomu „Prac Filologicznych” przygotowanego z okazji Roku Języka Polskiego przez młodych pracowników nauki.

Prowadzone przeze mnie badania można podzielić na cztery grupy:

/1/ prace poświęcone referencjalnej funkcji zaimków. Jest to problematyka, którą podjęłam w opartej na rozprawie doktorskiej książce *Studium konstrukcji elektywnych we współczesnej polszczyźnie* (rozbudowanej w stosunku do dysertacji o rozdział) i nielicznych artykułach opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora (pozycje B1, A4, B2, B4 na liście publikacji).

/2/ prace prezentujące „leksykograficzne portrety słów”, zwłaszcza nazw postaw i nazw osobowych. Wyrazem zainteresowań postawami są – poza książką *Wobec bliźniego. Pojęcia* 'postawa', 'tolerancja', 'obojętność' w *analizie semantycznej*. – artykuły poświęcone tolerancji i obojętności (pozycje A2, A5, A6, A7, A8, B5 i B7 na liście publikacji). Zajmowałam się również zaufaniem jako postawą (pozycja B3 i B8 na liście publikacji), a w mniejszym nieco stopniu także cierpliwością, akceptacją, znieczulicą. Natomiast prace dotyczące nazw osobowych powstały pod wpływem badań prowadzonych w ramach projektu badawczego nr N N104 207935 *Synchroniczno-diachroniczne badania nad współczesnymi nazwami osobowymi* (kierownicy projektu: prof. dr hab. Stanisław Dubisz, prof. UW dr hab. Zofia Zaron), w którym byłam wykonawcą. Semantyczne analizy nazw osobowych przedstawione są w testach z pozycji A9, A10, A11, B6, B14 na liście publikacji.

/3/ prace poświęcone gatunkom mowy / wypowiedzi. Jest to problematyka, której poświęcam uwagę dopiero od niedawna. Badania właściwe nad gatunkami poprzedzam analizą czasowników, które zdają sprawę z dialogu. Są to przede wszystkim *dyskutować*, *debatować*, *polemizować*, *naradzać się*. Badania poświęcone dwóm pierwszym czasownikom zostały już

częściowo opublikowane (pozycja A12 i A14 na liście publikacji); badania nad gatunkiem wypowiedzi, jakim jest polemika, są w fazie końcowej i zostaną opublikowane w roku 2014.

/4/ prace o charakterze archiwizującym. Prowadzę rejestr jednostek pojawiających się we współczesnej polszczyźnie, a nieodnotowanych przez leksykony (np. *szafiarka*, *barista*, *miejsca biorące*, *przechodzona grypa*). Wyrazem tych zainteresowań są artykuły poświęcone ocenie normatywnej i miejscu w systemie leksykalnym ciągu *finisaż* (pozycje B15 i B16. na liście publikacji).

Część publikacji powstała z myślą o prowadzonych przeze mnie zajęciach dydaktycznych (np. pozycje B9, B10, B11 na liście publikacji).

Poza działalnością publicystyczną staram się włączać w życie naukowe zarówno w kraju, jak i za granicą. Po uzyskaniu stopnia doktora wzięłam **udział w 21 konferencjach** (w tym 9 międzynarodowych), na których wygłosiłam 14 samodzielnych referatów (6 referatów miało współautorów – pozycje I6, I10, I13, I14, I15 na liście konferencji). Uczestniczyłam także w 18 sesjach naukowych Komitetu Językoznawstwa i 4 posiedzeniach naukowych Komisji Teorii Języka. Ponadto wysłuchałam 7 referatów na posiedzeniach Pracowni Pragmatyki i Semantyki Lingwistycznej.

Byłam także **organizatorką** i współorganizatorką pięciu konferencji:

- w 2006 ogólnopolskiej (wraz z dr Izabelą Stąpor) *Historia i współczesność języka polskiego* (Warszawa);
- w 2006 międzynarodowej konferencji POLYSLAV X (współorganizacja z UMCS, Zamość);
- w 2010 konferencji (wraz z dr Marzeną Stępień) *Warszawskie Kolokwium Semantyczne* (Warszawa);
- w 2012 konferencji (wraz z doktorantami: Martą Zuchowicz, Dorotą Kruk, Joanną Muszyńską) *IV Kolokwium Semantyczne* (Warszawa);
- w 2012 konferencji z okazji 60-lecia Komitetu Językoznawstwa PAN *Językoznawstwo w Polsce. Kierunki badań i perspektywy rozwoju* (Warszawa).

Moją aktywność naukową uzupełnia **praca dydaktyczna**. Od 2005 roku prowadzę zajęcia z różnych działów gramatyki opisowej i wstępu do językoznawstwa. Najpierw były to ćwiczenia na studiach dziennych, wieczorowych i zaocznych w Instytucie Języka Polskiego Wydziału Polonistyki UW (m.in. gramatyka opisowa języka polskiego, wprowadzenie do nauki o języku), następnie ćwiczenia, warsztaty i wykłady na studiach dziennych i podyplomowych w Instytucie Polonistyki Stosowanej Wydziału Polonistyki UW (podstawy wiedzy o języku polskim, dyskusyjne zagadnienia gramatyczne, funkcjonalna analiza tekstu, fonetyka i fonologia dla logopedów, gramatyczna, prozodyczna i komunikacyjna struktura wypowiedzi, słowo i wypowiedź, słowo w tekście).

Prowadziłam także seminaria licencjackie *Wprowadzenie do wiedzy o tekście* (2008/2009), *Wprowadzenie do analizy znaczenia* (2009/2010), *Lingwistyczne podstawy logopedii* (2010/2011 oraz 2012/2013) i seminaria magisterskie *Znaczenie w słowniku i w tekście* (2009/2010, studia zaoczne), *Semantyka i składnia wypowiedzi* (2010/2011, studia dzienne wspólnie z prof. UW dr hab. Zofią Zaron). W roku akademickim 2013/2014 prowadzę seminarium magisterskie *Wokół mówienia*.

Od 2008 roku wypromowałam 86 licencjatów, 5 magistrów oraz recenzowałam 13 prac magisterskich.

W roku 2010 wraz z dr Marzeną Stępień (Instytut Polonistyki Stosowanej UW) opracowałam program merytoryczny i przygotowałam wniosek na konkurs ogłoszony w ramach Funduszu Innowacji Dydaktycznych UW. Wniosek został pozytywnie zaopiniowany i w roku 2011 od lutego do czerwca prowadziłam wraz z dr Marzeną Stępień ogólnouniwersyteckie zajęcia internetowe *Funkcjonalna gramatyka języka polskiego dla studentów filologii obcych* (zajęcia dla słuchaczy studiów I oraz II i III stopnia).

W roku 2012 ponownie przygotowałam z dr Marzeną Stępień wniosek na konkurs ogłoszony w ramach Funduszu Innowacji Dydaktycznych UW. Program zajęć *Język polski – taki, jakim go nie znacie* został wysoko oceniony i pozytywnie zaopiniowany w postępowaniu konkursowym. Zajęcia z cyklu *Język polski – taki, jakim go nie znacie* są ogólnouniwersyteckie, dostępne na platformie MOODLE.

Od roku 2008 prowadzę również zajęcia z fonetyki, fleksji i składni dla studentów Uniwersytetu Wileńskiego w ramach programu Erasmus.

Prowadzę również **działalność popularyzującą naukę**. Objęłam opieką merytoryczną studentów przygotowujących stoisko na XV (maj 2011 roku) i XVI (maj 2012 roku) Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki „Kopernik”. W roku 2013 przygotowałam – zaakceptowane przez koordynatora i włączone do programu – lekcje pokazowe na organizowany przez Uniwersytet Warszawski Festiwal Nauki (24 i 25 września 2013 r.).

Staram się również uczestniczyć w życiu wydziału, podejmując **prace administracyjne**. Po rozpoczęciu pracy na Wydziale Polonistyki od października 2005 roku do grudnia 2006 roku byłam sekretarzem w Zakładzie Budowy Gramatycznej Współczesnego Języka Polskiego. Od października 2006 do września 2008 pełniłam funkcję koordynatora do spraw obsługi informatycznej Rady Wydziału, zaś na okres od grudnia 2006 do września 2007 roku zostałam powołana na koordynatora do spraw obsługi badań naukowych. W latach 2008 – 2009 byłam sekretarzem Zakładu Logopedii i Komunikacji Językowej w Instytucie Polonistyki Stosowanej, natomiast w roku akademickim 2009/2010 pełniłam obowiązki kierownika tego Zakładu. W roku akademickim 2011/2012 pracowałam w

komisji wydziałowej w sprawie planów i programów kształcenia na kierunkach studiów prowadzonych przez Wydział Polonistyki UW. Od marca 2013 roku jestem kierownikiem Zakładu Komunikacji Językowej i Glottodydaktyki w Instytucie Polonistyki Stosowanej.

W kadencji 2007-2011 byłem sekretarzem naukowym Komitetu Językoznawstwa PAN. W kadencji 2011-2014 jestem sekretarzem naukowym Komitetu Językoznawstwa PAN, członkiem-specjalistą Komitetu oraz członkiem Komisji Teorii Języka działającej przy Komitecie.

Ponadto od 2011 roku jestem członkiem Pracowni Pragmatyki i Semantyki Lingwistycznej, natomiast od 2002 roku członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Słowistów (Organisation Européenne des Slavischeslavisten) POLYSLAV.

K. Drózdź-Łuszczak